

Vurdering av forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Verdal kommune

Møtedato

31.10.2022

Saknr

26/22

Saksbehandler Liv Tronstad

Arkivkode FE-033

Arkivsaknr 20/90 - 45

Forslag til vedtak

Kontrollutvalget ønsker forvaltningsrevisjon innenfor følgende område:

-

og ber sekretær vurdere aktuelle retninger for prosjektet slik at prosjektplan kan bestilles i neste møte.

Saksopplysninger

Iht. kommunestyrets vedtatte planer for hhv. eierskapskontroll 2020-2024 og forvaltningsrevisjon 2020-2024 er følgende status når det gjelder bestilte og leverte prosjekter:

Plan for eierskapskontroll 2020-2024

1. Tindved kulturhage AS	Leverert 2022
2. Innherred Interkommunale legevakt IKS	Leverert 2022
3. Nord-Trøndelag Kriesesenter IKS	

Kontrollutvalget er gitt fullmakt til å gjøre endringer i planen

Plan for forvaltningsrevisjon 2020-2024

1. Omstilling, effektivisering, HMS, IA, etikk	Leverert 2021
2. Arkiv	Under arbeid
3. Hjemmetjenesten	Under arbeid
4. Kvalitet i skolen	

I uprioritert rekkefølge, alfabetisk:

- Barnevern
 - Eiendomsforvaltning
 - Finans
 - Legevakt
 - Økonomi
- Leverert 2022 (se eierskapskontroll)

Kontrollutvalget er gitt fullmakt til å gjøre endringer i planen.

Det er nå tid for å starte prosessen med å bestille nytt prosjekt. I den forbindelse er revisor forespurt om de er kjent med forhold i kommunen som tilsier at gjeldende planer bør rulleres ut fra en risiko og vesentlighetsvurdering.

I tilbakemelding sier revisor at det ikke er noen åpenbare ting som gjør at det er behov for å rullere planene.

Litt om de enkelte områdene slik de er beskrevet i Revisors risiko- og vesentlighetsvurdering (ROV) sak 09/20 og 10/20 og/eller fra debatten i møtet i den 09.03.2020:

Nord-Trøndelag Kriesesenter

ROV s. 38

I tillegg vil revisor trekke fram Nord-Trøndelag Kriesesenter IKS med bakgrunn i sent godkjent regnskap og økte kostnader.

Kvalitet i skolen)

ROV side (s.) 21:

Revisor vurderer at kvalitet i opplæringen i skole kan være et risikoområde. Dette begrunnes med relativt lave mestringsnivå samtidig med at kommunen bruker mer ressurser på skolen enn hva et beregnet utgiftsnivå skulle tilsi, samt at andelen lærer med pedagogisk utdanning er høy i kommunen. Dette er også forhold som berøres av endringer som følge av lærernormen.

Barnevern

ROV s.22:

Revisor vurderer at det er risiko knyttet til barnevernstjenesten på bakgrunn av at netto driftsutgifter har økt betydelig de siste årene og at sektoren blir berørt av en strukturreform samt at andelen barn med melding og barnevernstiltak er stor i forhold til KOSTRA gruppa og landet utenom Oslo.

ROV s. 24

Barnevernet har i 2018 blitt drevet økonomisk og effektivt, og med god kvalitet. Dette harmonerer med rangering i det foreløpige kommunebarometret, nr. 29 i landet, fjerde best i Trøndelag, selv om det har vært en nedgang på 8 plasser siden i 2017. Barnevernet scorer blant annet veldig bra på omsorgsplaner og saksbehandlingstid. Det er et godt resultat for saksbehandling når 96 prosent av sakene ble behandlet innen den ordinære tremånedersfristen i 2018. Verdal kommune har en høyere andel av kommunens barn knyttet til barnevernstiltak sammenlignet med KOSTRA gruppesnitt, mens netto utgift pr barn er lavere enn snitt og sammenlignbare kommuner. (KOSTRA-analyse)

ROV s.25

Barnevernet står foran en strukturreform. Det betyr at oppgaver vil bli overført fra Bufetat til kommunen. Hvilke oppgaver det er og omfanget av dem er ennå noe usikkert. Det er allerede klare indikasjoner på at kommunen vil få det totale ansvaret for blant annet fosterheimsområdet. Det vil være kritisk å finne tilstrekkelige ressurser til de nye oppgavene, og å skaffe tilstrekkelig kompetanse til å ivareta de nye oppgavene. (Økonomiplan 2020-2023)

Eiendomsforvaltning

ROV s 34:

Tabell 17 viser at Verdal kommune har litt lavere driftsutgifter til eiendomsforvaltning enn KOSTRA gruppa og landet utenom Oslo. Arealet til formålsbygg pr innbygger skiller seg ikke fra KOSTRA gruppa og landet, mens utgifter til vedlikehold har økt og ligger over KOSTRA gruppa og landet i 2018.

Verdal kommune har i dag en stor bygningsmasse som har økt år for år. Med dagens økonomiske rammer er det viktig å få solgt en del bygg som er kjekt å ha, men som kommunen kanskje ikke har behov for. Det er krevende å se muligheter for å realisere store investeringer i bygg de neste årene uten at det samtidig reduseres på eksisterende bygningsmasse gjennom salg, riving eller fortetting. Det antas å være gevinster å hente på en bevisst fortettingsstrategi i kombinasjon med energibesparende tiltak. Volden skole er det eneste bygget som er avhendet. Fem bygg/eiendommer er planlagt avhendet i 2020 og 2021.

I økonomiplanen for 2020-2023 pekes det på at behovet for fornying av bygningsmassen er stort fordi det er gamle bygg og bygg som ikke samsvarer med kravene. Det er begrensede midler til fornyelse og reparasjon av det som nødvendigvis ikke fungerer på de mange

byggene som er fra 70-tallet. For kommunale bygg vil det bli svært begrenset vedlikehold. Det er ikke rom for å planlegge og gjennomføre systematiske vedlikeholdsoppgaver og oppgraderinger på eksisterende bygg med dagens rammer. (Økonomiplan 2020-2023)

I økonomiplanen signaliseres det kutt på vaktmester- og renholdsida. Mindre vaktmestertjenester fører til redusert tilstedeværelse og dårligere service for brukere av byggene, og på sikt dårligere vedlikehold av bygningsmassen. Kutt på renholdsida fører til mindre renhold.

I kommunens KOSTRA-analyse framlagt for kommunestyret 26.08.2019 viser det at både innenfor skole og administrasjon er en stor del av innsparingspotensialet knyttet til lokaler; til sammen hele 12,4 millioner, hvorav 9,2 mill på skolelokaler og 3,2 på administrasjonslokaler. Dette gir indikasjoner på at kommunen har en lite effektiv/ dårlig utnyttet bygningsmasse, og at gamle bygg er kostbare å drifte.

Selv om det er kommuner som er mer arealaffektive enn Verdal, har ikke kommunen uvanlig mye areal pr innbygger. Det som er mer tydelig er at kommunens arealer er særlig kostbare når det kommer til energiforbruk og kommunen bruker særdeles lite på vedlikehold av bygningene. Det er tvilsomt om vedlikeholdet er tilstrekkelig til å ivareta bygningsmassen over tid, også når det ses i sammenheng med normtall for vedlikehold av bygg. (KOSTRA analyse 2019)

Finans

ROV s 14:

Revisor vurderer at kommunen har en utfordrende driftsøkonomi som krever endringer og effektivisering. Planlagte investeringer sammen med relativt stor gjeld og liten egenfinansiering gjør at finansieringskostnader på sikt vil påvirke driftsøkonomien. I tillegg har kommunen en alderssammensetning som gjør at overføringene fra staten ikke vil bedres relativt sett. Økende andel eldre legger også press på tjenesteytingen.

Kommunen har endrede rutiner på budsjettoppfølging som ser ut til å gi kommunen bedre kontroll over den økonomiske utviklinga.

ROV s. 15

Tabell 5 viser at Verdal kommune ligger litt lavere enn KOSTRA gruppa og landet når det gjelder andre statlige tilskudd til driftsformål, merverdiavgiftskompensasjon i driftsregnskapet og skatt på inntekt og formue. Verdal kommune har høyere eiendomsskatt på boliger og fritidseiendommer enn sammenligningsgruppene.

Kommunene har et forholdsvis høgt gjeldsnivå på 124,3 prosent av driftsinntektene, og dette før en rekke planlagte investeringer. Et høgt gjeldsnivå kombinert med høy renteeksponering og varslede renteøkninger vil innebære betydelige økte renter og avdrag i årene framover. (Årsberetning 2018)

Verdal kommune har i mange år hatt lavere avdragsbetaling enn verditapet på anleggsmidler som er finansiert med lån. Dette er ikke lov lengre fra 2020. Tidligere har dette frigitt midler til drift og forskjøvet behovet for effektivisering av drifta. Konsekvensen av lav avdragsbetaling er at kommunen har forholdsmessig mye ubetalt gjeld i forkant av de store investeringene som er planlagt i årene fra 2020 og fremover. (Økonomiplan 2020-2023)

Verdal kommune betaler betydelige beløp i rentesikring. (Økonomiplan 2020-2023)
Gjennomsnittlig porteføljerente ved utgangen av 2018 var 2,36 prosent inkludert rentesikring. 26 prosent av lånenes totalvolum er rentesikret. (Årsberetning 2018)

Kommune-Norge samlet bruker 0,5 prosent av brutto inntekter på å dekke netto finansutgifter, før vi tar hensyn til avdrag. Verdal bruker hele 2,2 prosent av inntektene på å betjene gjelda, før avdrag. (Kommunebarometeret 2019)

Økonomi

Revisor vurderer at kommunen har en utfordrende driftsøkonomi som krever endringer og effektivisering. Planlagte investeringer sammen med relativt stor gjeld og liten egenfinansiering gjør at finansieringskostnader på sikt vil påvirke driftsøkonomien. I tillegg har kommunen en alderssammensetning som gjør at overføringene fra staten ikke vil bedres relativt sett. Økende andel eldre legger også press på tjenesteytingen.

Kommunen har endrede rutiner på budsjettoppfølging som ser ut til å gi kommunen bedre kontroll over den økonomiske utviklinga.

Innkjøpssamarbeidet i Innherred innkjøp har et potensial for mer effektive innkjøp. Her ligger det en utfordring i at samarbeidet er nytt og må finne sin form samt at den valgte løsningen med §27-samarbeid må finne en annen løsning etter hvert. Det er også risiko knyttet til at flere kommuner sitt innkjøp skal samordnes i et eget selskap.

Teknisk beregningsutvalg anbefaler et netto driftsresultat på 1,75 prosent av brutto driftsinntekter. Verdal kommune hadde i 2018 et netto driftsresultat på -0,4 prosent. Verdal kommune kommer også dårlig ut i forhold til KOSTRA gruppa og landet når det gjelder arbeidskapital, renteesponering, fri egenkapital og egenfinansiering av investeringer.

Verdal kommune har som økonomisk styringsmål å ha en årlig driftsmargin på 2 prosent og et disposisjonsfond som planmessig styres mot et nivå på 6 prosent (i forhold til kommunen totale driftsinntekter). I økonomiplanen for 2020-2023 går det fram at ikke nås i planperioden.

Økonomiplanen for 2020-2023 peker på at endringsbehov forsterkes, som følge av svært lav vekst i kommunens økonomi i Statsbudsjettet for 2020. Lavere fødselstall og den demografiske utviklingen preger økonomien. Handlingsrommet låses av normtall på enhetsnivåene i skole og barnehage. En konsekvens av dette er at det er vanskelig å vri økonomiske ressurser etter demografisk utvikling, blant annet for å møte veksten i den eldste delen av befolkningen. Det økonomiske utfordringsbilde forsterker behovet for utvikling og økt endringstakt ytterligere.

Økonomisk ubalanse er større i økonomiplan 2020-2023 enn tidligere. Dette skyldes i hovedsak en kombinasjon av endringer i rammevilkår, nytt regelverk for avdragsbetaling, økte anslag for investeringskostnader og mindre bruk av oppsparte midler fra disposisjonsfondet. Det oppsummeres at utvikling i gjeld er krevende og øker risikoen for merforbruk i driftsbudsjettet. (Økonomiplan 2020-2023)

Vurdering

Da det ifølge revisor ikke er noen åpenbare ting som gjør at det er behov for å rullere planene, må kontrollutvalget ut fra egen vurdering bestemme hvilket område de vil ha forvaltningsrevisjon og ev. eierskapskontroll på, slik at bestilling av prosjektplan kan gjøres i neste møtet.

Sekretær vurderer ny eierskapskontroll som lite aktuelt så lenge kommunen ikke har vedtatt ny eierskapsmelding i henhold til kommunelovens krav i § 26. Viser bl.a. til to tidligere eierskapskontroller hhv. Innherred Interkommunale legevakt og Tindved Kulturhage AS.

Med gjennomsnittlig ett til to prosjekter pr år tilsier dette at alle foreslåtte prosjekter ikke vil være mulig å gjennomføre innen utgangen av planperioden 2024.

Saken legges frem til diskusjon slik at aktuelle prosjekt(er) kan bli bestilt i neste møte.